

похвала більш важливі для одержання очікуваного результату, ніж несхвалення, яке може виражається у формі насмішок, сарказму, глузування або догани.

У сьогоденній нестабільній економіці працівникам може загрозувати втрата основного джерела доходу - роботи, що дозволяє їм матеріально забезпечувати своє життя. Люди, які бояться втратити роботу, бувають мало зацікавлені, а тому може знижуватися працездатність на підставі розчарування та безвихідності з даної ситуації.

Для вирішення проблеми, пов'язаної із скороченнями та звільненнями працівників, існує безліч різних способів

Одним із них є надання за рахунок підприємства працівникам можливості навчання новим спеціальностям. Промислові робітники можуть навчитися працювати з автоматичним устаткуванням, механізованими роботами й іншим; управлінці – нових методів управління. Хоча багато працівників думають, що пристосуватися до змін на підприємстві дуже важко, більша частина цінує можливість знову стати корисними для підприємства та економіки в цілому. Після періоду занепаду продуктивності праці, цілком очікуваного при одержанні нової професії, вони незабаром знову знаходять сили працювати в повну силу.

*Силенко М.Ф., перший заступник голови РДА
Городнянська райдержадміністрація Чернігівської області
м. Городня, Україна*

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У ТРАНЗИТИВНИХ КРАЇНАХ. ДОСВІД ПОЛЬЩІ

У даний час в багатьох зарубіжних країнах спостерігається регіоналізація державного управління, його децентралізація.

Між центральним урядом і регіонами виникають економічні відносини, які в найбільш концентрованому вигляді відбиваються в поділі повноважень в економічній сфері між урядом і регіональною владою, в організації бюджетної системи, а також у державній регіональній економічній політиці [5].

Особливо яскраво процес децентралізації спостерігається у більшості так званих «транзитивних» країн, які здійснюють або вже здійснили перехід від соціалістичних методів господарювання до ринкових.

За В. Дергачовою П. Фільяновим, перехідна (транзитивна) економіка характеризується докорінними глибинними перетвореннями міжсистемного типу, здійснюваними шляхом цілеспрямованого реформування у певні

проміжки часу [2].

Загалом до країн з транзитивною економікою відносять колишні союзні республіки СРСР; колишні соціалістичні країни Центральної Європи: Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Болгарія, Сербія, Чорногорія, Хорватія, Словенія, Боснія й Герцеговина, Македонія, Албанія; азіатські країни: Китай, Монголія і В'єтнам. Соціалістичну орієнтацію з метою побудови комунізму зберегли Корейська Народно-Демократична Республіка (КНДР) і Куба.

Економічні реформи, що відбувалися в цих країнах у перехідний період, супроводжувалися глибоким падінням обсягів виробництва, соціально-економічною кризою. Вихід з кризового становища в різних країнах відбувався неодноразово; першими з нього вийшли країни, що раніше розпочали реформування.

Країни так званої «Вишеградської четвірки» (Польща та Угорщина) в 90-х роках уже мали позитивний приріст ВВП, подолавши труднощі перехідного періоду ще в 1989-1992 рр. Найскладніша ситуація з відбудовою господарства мала місце в Молдові й Україні; перелом на краще тут розпочався лише з 2000 р.

Польща – одна з тих країн, що найбільше просунулися шляхом реформування. Вона стала першою центральноєвропейською державою, яка створила міцні регіони з відносно великою автономією та провела всеохоплюючу реформу місцевого самоврядування й територіально-адміністративної структури [6]. Держава має відносно високий рівень ВВП на душу населення (близько 17,0 тис. дол.), тому варто ширше зупинитись на особливостях польського процесу регіоналізації.

З 1975 року Польща була адміністративно поділена на 49 воєводств. Після 1989 року ці воєводства виявилися надто малими та слабкими для реагування на нові виклики глобалізації та інтеграції. Існувала поширена думка, що потрібна нова правова та інституційна база, а також нова територіальна організація держави з тим, щоб регіони змогли стати незалежними одиницями, здатними конкурувати на європейських і глобальних ринках. Хоча лінія кордонів нових регіонів викликала гарячу полеміку, зрештою, колишні воєводства були об'єднані у 16 нових [4].

На регіональному рівні сеймик, демократично обраний (з повітів) регіональний парламент, який очолює голова, займається плануванням регіональної політики та розробляє стратегії регіонального розвитку. Уряд воєводства є виконавчим органом регіонального рівня, який очолює маршал. Серед обов'язків маршала такі, що стосуються формування політики розвитку та контроль за діяльністю регіональних виконавчих органів місцевого самоврядування. Зокрема маршали відповідають за створення належного середовища для регіонального розвитку, формування регіонального ринку праці, розвиток регіональної інфраструктури, освіту, інноваційну діяльність, охорону навколишнього середовища й культуру. Крім того, маршал готує стратегію регіонального розвитку та представляє регіон у зовнішніх зв'язках.

У регіоні є також представник центрального уряду – воєвода (губернатор воєводства), який виступає в ролі наглядача за регіональною політикою з юридичної точки зору, спостерігає за діяльністю сеймика та контролює інші

регіональні установи. Воєводи також представляють Державне казначейство. Воєводу призначає Прем'єр-міністр.

Прийняття 14 липня 2000 року Закону про правила підтримки регіонального розвитку стало ще одним кроком до коригування польської регіональної політики відповідно до принципів ЄС. Цим законом встановлено механізм надання підтримки регіонам. Закон також увів поняття контракту воєводства як основи фінансування регіональних програм.

Загальні цілі регіональної політики, передбачені у вищезазначеному законі, передбачають:

- розвиток окремих територій країни;
- підвищення рівня життя населення регіону;
- забезпечення конкурентоспроможності регіонів;
- зменшення диспропорцій у розвитку регіонів;
- надання всім громадянам рівних можливостей розвитку;
- ліквідацію відсталості найменш розвинених регіонів.

У рамках цієї основи ресурси державного бюджету можуть виділятися на такі види діяльності:

- розвиток підприємництва;
- створення нових робочих місць;
- розвиток місцевої та регіональної інфраструктури;
- розбудова інституцій;
- охорона навколишнього середовища;
- освіта й культура;
- дослідження.

Відповідно до цього законодавчого акту для того, щоб отримати фінансування з державного бюджету, уряд воєводства подає заявку на виділення коштів, зазначаючи цілі та завдання, яких стосуватиметься підтримка, а також джерела та обсяги фінансування цих завдань, очікувані результати та інституційну основу. Після переговорів із центральним урядом підписується контракт воєводства, який має бути затверджений Радою міністрів і регіональним парламентом (сеймиком).

Основними інституціями, які займаються питаннями регіонального розвитку, є:

На національному рівні –

– Рада міністрів – координує регіональну політику в Польщі, затверджує головні документи, що регламентують сферу регіонального розвитку;

– Міністерство регіонального розвитку – відповідає за створення проекту національної стратегії регіонального розвитку, розроблення проекту програми підтримки, організацію переговорів щодо підписання контрактів воєводств, оцінку, нагляд і моніторинг програм регіонального розвитку, програм підтримки та контрактів воєводств;

– Державна рада з питань регіональної політики – консультативний орган при прем'єр-міністрі з питань, що стосуються регіонального розвитку; надає висновки щодо документів, правових актів та з інших відповідних питань;

– Польська рада з питань територіальної економіки – консультативний орган при Раді міністрів;

ЕКОНОМІЧНИЙ БЛОК ДОСЛІДЖЕНЬ

– Польське агентство з питань регіонального розвитку – фонд Державного казначейства, створений з метою надання підтримки процесам регіонального розвитку; нині він виконує програми економічного й соціального згуртування.

На регіональному рівні:

– офіси маршалів;

– офіси воєводств;

– агентства регіонального розвитку – у Польщі існує приблизно 70 агентств, які стимулюють і підтримують регіональний економічний розвиток.

Національна стратегія регіонального розвитку на 2001–2006 роки (НСРР), яка була прийнята парламентом 28 грудня 2000 року, заклала основу для державної підтримки та реалізації регіональної політики.

Програма підтримки, ухвалена парламентом 28 грудня 2000 року, деталізує НСРР, зокрема визначає сферу, режим та умови державної підтримки регіонів. Серед іншого в ній викладені види завдань, за якими може надаватися підтримка, об'єктивні критерії визначення сфер для підтримки, принципи виділення коштів державного бюджету для окремих завдань, правила оцінки та контролю за процесом виконання.

На регіональному рівні сеймиками розроблені та прийняті 16 стратегій регіонального розвитку.

Польща є країною регіональної диференціації. Регіональні відмінності проявляються у географії та ландшафті, демографії, економіці, культурі та політиці. Ця диференціація обумовлена двома головними вимірами: структурним, пов'язаним із історією, та місько-сільським. Їхня комбінація формує структуру території Польщі.

Постсоціалістична трансформація мала чіткий регіональний характер: кілька регіонів виявилися краще підготовленими для нових економічних умов, а інші не змогли впоратися з ними достатньо добре. Не дивно, що історично краще розвинені регіони виявляють більшу пристосовуваність до конкурентної відкритої економіки. Їхня багатша й сучасніша економічна структура, більш кваліфікована робоча сила, краща оснащеність високоякісною інституційною та матеріальною інфраструктурою роблять їх привабливішими для вітчизняних та іноземних інвесторів. Як результат, структурні зміни в цих регіонах глибші, а темпи трансформації – вищі.

Незважаючи на певні регіональні відмінності, Польща, протягом 90-х – початку 2000-х років змогла провести базові реформи та налагодити ефективну модель відносин між центром і регіонами.

За два десятиліття реформ, в Україні так і не здійснено розмежування повноважень центральної влади та місцевого самоврядування, відсутні прозорі та дієві механізми стимулювання регіонального розвитку, слабка фінансово-бюджетна база регіонів. Одна з причин повільного і недостатньо ефективного впровадження реформ, ініційованих Президентом України у 2010 році – відсутність акценту на подолання міжрегіональних диспропорцій.

Безумовно, досвід Польщі, яка на практиці довела життєздатність власної моделі регіонального розвитку, багато в чому може бути застосованим і в нашій державі.

Література

1. Гранберг, А.Г. Основи регіональної економіки: Підручник для вузів. - М.: ГУВШЕ, 2000, с. 347-348. ISBN 5-7598-0074-4.
2. Дергачова В.В., Фільянов П.О. Становище країнз перехідною економікою у глобальному середовищі //Проблеми науки: Зб. наук. пр. - 2005. - № 9. - С.43-50.
3. Здорова, Е.С. Організаційно-економічні аспекти управління стійким розвитком регіону [Електронний ресурс]: Дис. канд. економ. наук: 08.00.05. - М.: РГБ, 2005 (3 фондів Російської Державної бібліотеки). Повний текст: <http://diss.rse.ru/diss/05/0469/05046902.pds>, с.4
4. Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід. За заг. ред. Р.Ткачука. Видання друге, доповнене. – К.: Леста, 2011, – 260 с.
5. Регіональний розвиток: досвід Росії та Європейського Союзу [Текст]/Рук. авт. колл. и отв. ред. А.Г. Гранберг. - М.: ЗАТ "Видавництво" Економіка ", 2000. - 435с.
6. Фролов О. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Польщі. // Віче №14, 2011.

*Сіднєва Ж.К., к.е.н., доцент
Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна*

ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Вступ країни до Світової організації торгівлі (СОТ) та перспектива приєднання до Європейського Союзу вимагають кардинальної модернізації матеріального виробництва на засадах інноваційної моделі розвитку, розширення виробництва інноваційних видів продукції, які за показниками якості та безпечності відповідають вимогам Європейських світових стандартів. Ці обставини і зумовлюють безальтернативність інноваційної парадигми структурної перебудови національної економіки. Основні напрями інноваційної моделі визначені у «Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом Європейської інтеграції» [1]. Безпосередньо з інноваційним розвитком пов'язано забезпечення продовольчої безпеки. На цей зв'язок звертає увагу російський академік В.К.Сечагов, на думку якого розвиток є однією з компонентів безпеки [2].

Грунтовне визначення продовольчої безпеки міститься в Законі України